

Egykori államf? adott jelentéseket Szent-Györgyi Albertr?l

2024 január 04. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
Még nincs értékelve

Mérték

Titkos akta került el?...

Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas magyar tudósról a legbels?bb, személyiségét is érint? jelentéseket régi tanítványa, Straub F. Brunó adta – írja közösségi oldalán az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL). Mint részletezték, Straub F. Brunó másodéves medikusként 1932-t?l dolgozott Szent-Györgyi Albert mellett Szegeden, egyik kedvenc tanítványa és az izomkutatásokban Banga Ilonával együtt fontos tudóstársa lett, a háború után pedig a szegedi, majd Szent-Györgyi Albert disszidálása után a budapesti egyetemen az utóda.

A hírszerzés 1955 októberében társadalmi kapcsolatként lépett Straubbal érintkezésbe, mivel voltak a külföldi tudományos világhoz széles kör? összeköttetései. 1956 után újra felvették vele a kapcsolatot, de már

nemcsak mint informátort kívánták használni, hanem a fokozatosság elve alapján titkos munkatársnak szervezték be.

„Kutató” fed?néven a nemzetközi tudományos élet területén alkalmazták, valamint „a nyugaton él? magyar származású szakemberekr?l” kértek t?le információkat. Külföldi útjai el?tt rendszeresen megkapta az állambiztonság eligazítását, és kidolgozott terv alapján kellett a feladatait végrehajtania. Ügynöki megbízatását végül 1968-ban megszüntették azzal az indokkal, hogy mint hivatalos kapcsolat is el tudja látni az operatív megbízatásokat, ehhez „komoly tudományos és társadalmi funkcióinál fogva” nincs szükség a tartótiszttel való szoros együttm?ködésre.

„Munkaterületéhez” tartozott tehát régi mesterér?l, Szent-Györgyi Albertr?l is információkat szolgáltatni. „Kutató” jellemzéséb?l tudható, hogy csak korlátozottan adott írásos jelentéseket, vele az együttm?ködés inkább szóban történt. De így is maradt fenn néhány Szent-Györgyi Albertr?l készült jellemzése, és még ezekben az állambiztonságnak készült összegfoglalókban is a legnagyobb tisztelettel beszél egykori tanáráról. „Nagy nemzetközi elismerése kétségkívül annak is tulajdonítható, hogy magával ragadó egyéniség, a tudós és m?vész keveréke” – írta egy 1957-es jelentésben.

Szent-Györgyi Albertr?l a legközvetlenebb és legaktuálisabb információkat Straub az 1961 ?szi amerikai útja során szerezte be. Egy egy hónapos meghívásnak köszönhet?en alkalma nyílt meglátogatni számos Egyesült Államokban él? magyar tudóst. El?z?leg itthon gondosan eligazították az egyes személyek tanulmányozásáról,

Szent-Györgyivel kapcsolatban feladata megtudni, milyen a jelenlegi állásfoglalása Magyarországgal szemben

– hangzott az iránymutatás.

Bostonból egy napra kiutaztam Woods-Hole-ba, ahol Szent-Györgyi Albert él és dolgozik. Majdnem egy napot töltöttünk együtt, megmutatta laboratóriumát és elbeszélgettünk személyekr?l, intézményekr?l, a magyarországi helyzetr?l. Nagyon udvarias és kedves volt és amikor elmondottam neki, hogy 1956 óta mi változott meg, sokszor mondotta, hogy nagyon örülök

– számolt be Straub az egykori tanárával történt találkozásról, majd kitért az emigráns tudós életstílusára, anyagi helyzetére, az amerikai körülményekhez való viszonyára.

Operatív szempontból Straub egyik értékes információja, ami a legtöbb összefoglaló jelentésben visszaköszön, 1963-ból származik: „Felesége halála óta Szent-Györgyi általános politikai nézetei változáson mentek keresztül. Ennek okai: Felesége volt a negatív visszahúzó er?.” Borbíró Márta volt az, „aki Szent-Györgyi jobboldali nézetei kialakításában nagymértékben befolyásolta” – olvasható az ÁBTL bejegyzésében.

Straub F. Brunó volt kés?bb az Elnöki Tanács utolsó elnöke, vagyis a Magyar Népköztársaság államf?je, aki Sz?rös Mátyás ideiglenes köztársasági elnök el?tt volt hivatalban.

Borítókép: Szent-Györgyi Albert (Forrás: Fortepan/Semmelweis Egyetem Levéltára)

www.magyarnemzet.hu

Ajánló